

Kinas selvstændige erhvervsdrivende

Mette Brøndum, cand.phil. i kinesisk
og amanuensis ved Østasiatisk Institut, Aarhus Universitet

1. Indledning

Kinas private sektor har haft en omskiftelig historie siden Folkerepublikkens grundlæggelse i 1949. Med omsvinget til Deng Xiaopings pragmatiske reformsocialisme sidst i 1970'erne fik de selvstændige erhvervsdrivende den politiske blåstempling efter at have været stigmatiseret som »den kapitalistiske hale« under Maos kulturrevolutionære dogmatisme.

Seneste udvikling på området fandt sted på den 15. partikongres, som blev afholdt september sidste år. Her blev den private sektors status i den 'socialistiske markedsøkonomi' hævet fra at være et »supplement« til at være en »væsentlig bestanddel«.

Selvom den ideologiske opgradering endnu ikke har affødt konkrete politiske ændringer fra centralt hold, er det politiske signal meget væsentligt i den kinesiske kontekst.

Samtidig er den politiske og retoriske forsigtighed i signalet sigende for den private sektors udvikling. Den demonstrerer, at de politisk-ideologiske grænser for Kinas private sektor stadig er under udformning, og at grænserne for de selvstændiges professionelle og sociale råderum dermed også stadig er uklare. Eksempelvis anskues de selvstændige erhvervsdrivende i det officielle Kinas øjne

fortløbende mere som en sociopolitisk kategori end som en befolkningsgruppe, der kan defineres ud fra sit professionelle virke (Bruun, 1993: 113; Young, 1995: 128).

De selvstændige repræsenterer om nogle reformprogrammernes moderniseringskurs og bruddet med fortidens kollektivism, og en undersøgelse af den private sektor og dens aktører er samtidig et interessant vindue til den gevaldige transformation, det kinesiske samfund er midt i. Nutidens udvikling tegner sig nemlig ikke bare som statistikkernes økonomiske væksteventyr, men hænger uløseligt sammen med samfundstransformationen som et hele, - sociale og kulturelle værdier og normer er i skred og under omformulering.

Artiklen bygger på en analyse af et kinesisk månedstidsskrift for selvstændige erhvervsdrivende, *Geti Siying* (»Den private sektor«).¹ Det blev udgivet første gang i 1993 som det første af sin art på landsplan, og giver et plausibelt billede af, hvilke emner og problemer der er på dagsordenen i den private sektor, blandt de selvstændige erhvervsdrivende.

Bladet opererer under provinsafdelingerne af de to store landsdækkende foreninger for selvstændige erhvervsdrivende i Sichuan-provinsen. Det befinder sig i et brydningsfelt

mellem 'stat og samfund', hvor det på den ene side på foreningernes vegne skal formidle statens politikker og synspunkter til læserne, men på den anden side også skal repræsentere de selvstændige og deres interesser. De selvstændige anskues i artiklen ikke kun i professionel sammenhæng, men også som sociale, politiske og kulturelle væsener. Det er som 'hele' mennesker og borgere, befolkningsgruppen realiserer sig, og dét i en samfundsmæssig kontekst, hvor 'systemet' (stat og parti med alt hvad dertil hører) dominerer billedet. Spørgsmålet om og i givet fald hvordan selvstændighedskulturen og de selvstændige erhvervsdrivende manifesterer sig i dette stat/samfund-perspektiv, er i artiklen tematiseret under diskussionen om det civile samfund i Kina.

Artiklen undersøger *Geti Siying's* position i spændingsfeltet mellem stat og (civil-)samfund; den rolle det spiller og det potentiale det rummer i et civilsamfundsperspektiv. Efter en introduktion af civilsamfundsbegrebet følger to afsnit, der præsenterer hhv. *Geti Siying's* foreningskontekst og tidsskriftet generelt. Efterfølgende fire analyseafsnit og sluttelig en konklusion/perspektivering.

2. Civilsamfundsbegrebet

Civilsamfundsbegrebet er ikke en deskriptiv størrelse, men en mangetydig og normativ-programmatisk kategori i den politiske filosofis idehistorie.² Både liberale og 'kritiske' teorier³ er taget i betragtning, når 'det civile samfund' her i en bredest mulig betydning forsøges defineret som en sfære mellem stat og samfund, hvor sociale bevægelers relative autonomi er i søgelyset (Clausen, 1995a: 149), hvor en kritisk offentlighed kan og vil komme til orde, og hvor individets liv som samfundsborger kan realiseres. Foreninger, bevægelser, den offentlige sfære og familien er nogle af de konkrete institutioner og strukturer, som hører (eller kan høre) til i det civile samfund.

Indenfor Kina-forskningen blev civilsamfundsstudier en stor genre i slutningen af 1980'erne.⁴ At civilsamfundstilgangen i høj grad var inspireret af forløbene i Østeuropa og på Den Himmelske Freds Plads 1989, havde beklagelig stor indflydelse på debatens videre forløb. *Anvendelsen* af civilsamfundsmodellen var/er ofte mere forudindtaget og politisk normativ, end begrebet i sig selv er det. 'Det civile samfund' sammenkædet med begreber som 'demokrati', 'markedet' og 'autonomi' tog på det nærmeste form af at være hellige størrelser, civilsamfundsstudiernes parametre og løsenerne for Kinas fremtid. I forlængelse af denne kritik er brugen af civilsamfunds- og autonomi-begreberne i artiklen her ikke ensbetydende med den 'anti-stat'-vinkel, som er fremherskende i meget af litteraturen på området. Hvor centralt det civile samfund end optræder i civilsamfundsteoriernes normative aspekt, er det nemlig ikke det civile samfund i sig selv, som er centrum i teorierne, men derimod de institutionelt og strukturelt fastlagte grænseflader mellem det civile samfund og staten (Andersen, 1994: 26). Det er nødvendigt at tage staten som aktør i betragtning.

I en liberal optik er de paralleller, man kan drage mellem Kinas reformperiode og det civile samfunds barndom i europæisk historie ikke uvæsentlige. Civilsamfundsargumentet i forbindelse med den private sektor er, at dens eksistens per se repræsenterer parti-statsens slækkede og/eller svækkede kontrol. Argumenter for privatøkonomisk foretagsomhed som et civilsamfunds-potentiale er, at private næringsdrivende er 'tættest på' eller mest integrerede i den markedsøkonomiske del af markedet, hvis tilblivelse og udvidelse resulterer i nye muligheder for økonomisk og social mobilitet og heraf følgende større økonomisk og social differentiering, potentiel svækkelse af partistatsens kontrolmuligheder samt stigende pluralisme i samfundet generelt.⁵ Også det kinesiske foreningsliv er blevet udforsket som civilsamfundspotentiale,⁶

på grænsen mellem 'stat og samfund' og med muligheder for professionel og social integration.

3. Foreningskonteksten

Kinas to landsdækkende foreninger for selvstændige erhvervsdrivende, *Gexie* og *Sixie*, blev stiftet i hhv. 1980 og 1988 som nye service- og kontrolorganer i liberaliseringens kølvand.⁷

Organisatorisk opererer begge foreninger under Bureauet for Industri og Handel, som er en officiel instans under centralregeringen, hvis hovedopgave det er at kontrollere aktiviteterne i den private sektor. Afdelinger af foreningerne er etableret på hhv. provins-, by- (og bydistrikts-), amts-, kommune- og landsbyniveau.

En væsentlig faktor for foreningernes virke er den, at forholdet mellem centralmagt, lokale myndigheder og lokalsamfund har ændret sig som et resultat eller en »utilsigtet bivirkning« af reformpolitikken (Clausen, 1995a: 149-150). Den økonomiske og administrative decentralisering har øget lokale bureaukratiers og embedsmænds råderum, hvor lokale og/eller personlige strategier og mål i højere grad kan forfølges.⁸ Lokale myndigheder og foreningsafdelinger har økonomiske interesser i kontrollen af og/eller gode kontakter til folk i den private sektor. Den enkelte lokalitets socioøkonomiske udseende er således afgørende for den pågældende afdelings reelle virke, hvor nemlig størrelsen af ens virksomhed og pengepumpe er af altafgørende betydning for, hvad man som selvstændig kan forvente sig af administrativ goodwill. Dette understøtter Jonathan Ungers forudsigtelse om, at de civilsamfunds-tendenser, der øjnes blandt kinesiske selvstændige, tegner et 'asymmetrisk civilsamfund', hvor højstatusgrupperne nyder de fleste fordele og muligheder (Unger, 1996: 819).

Der er generel enighed om, at *Gexie* og *Sixie* ikke fungerer, som det fra centralt hold oprindeligt var hensigten de skulle: At de i hovedsagen blev etableret som nye kontrolinstanser, men at de i praksis ikke fungerer som sådanne (Unger, 1996;⁹ Young, 1995: 128-130). Efter denne konstatering er der to tendenser at spore: I de afdelinger, der fungerer godt (typisk *Sixie*-afdelinger pga. medlemskabets relative velstand og embedsmændenes deraf følgende interesser), er kontrolfunktionen i den grad overtaget af 'service og bistand', at man kan tale om decideret interesseartikulering, repræsentation og lobbyisme. Andre afdelinger virker på det nærmeste ikke, og der findes små næringsdrivende, som end ikke har hørt om *Gexie*. Årsagen hertil er, at man som medlem ikke er forpligtet til at deltage i foreningernes aktiviteter, selvom man indskrives automatisk som medlem ved næringsbevisets udstedelse.

Konkluderende har foreningerne civilsamfundspotentialer, men forskellige faktorer er afgørende for, hvorvidt potentialet udnyttes i den enkelte lokalafdeling.

4. Tidsskriftet *Geti Siying*

Geti Siying er som nævnt iværksat af Sichuanprovinsens *Gexie*- og *Sixie*-kontorer på provinsniveau, og bladet og forlaget følger sig således ind i hele organisationskonteksten og -strukturen. Et fåtal af bladets artikler er skrevet af de selvstændige selv. Ledende myndighedspersoner samt journalister ansat på forlaget tegner sig for en del indslag, mens langt størstedelen af artikler er forfattet af menige embedsmænd fra foreningernes lokalafdelinger, -prototyperne på, hvad Christopher Nevitt kalder »store fisk i små damme«: Lokale embedsmænd, hvis interesser og loyalitet retter sig mod lokalsamfundet og netværkene her (Nevitt, 1996: 38).

Af et interview med forlagsredaktøren fremgår det, at han som repræsentant for forlaget

er bevidst om, at bladets opgaver og loyalitetshensyn retter sig mod læzerskaren først og fremmest (interview, 29/11-95). Det frivillige abonnement in mente, er denne bevidsthed dog også nødvendig: »[Indholdet og kvaliteten af bladets artikler] er omdrejningspunktet for, om læserne tegner abonnement eller ej, om de køber bladet eller ej« (redaktøren i nummer 94.10:41).¹⁰

På dette felt repræsenterer *Geti Siying* en ny lig tendens frem mod en større kommercialisering af kinesiske massemedier. At de kinesiske medier med den økonomiske bundlinje for øje i stigende grad er nødt til at forholde sig til, hvad folk vil se, høre og læse, har slået en revne i parti-statens »mediemonopol«. Massemediernes kommercielle styring er således ikke ensbetydende med »offentlighedens forarmelse« i den (habermasianske) vestlige kontekst, men har i Kina derimod gode muligheder for at have den modsatte virkning, omend også talkshows og amerikanske serier har gjort deres indtog på de kinesiske tv-skærme, ligesom en boulevardpresse er under udvikling.

Prøvenummeret (fra april '93) præsenterer bladets formålserklæring: Bladet skal perspektivere det økonomiske liv, formidle færdigheden i at tjene penge, referere/præsentere (*fanying*) virksomhedsejernes stemme samt uddanne/udvikle/kultivere (*peiyu*) det 21. århundredes mennesketype (93.4:2). I et senere nummer tilføjer redaktøren et femte mål, nemlig at beskytte/sikre (*weihu*) virksomhedsejernes retmæssige rettigheder og interesser (94.10:40).

Indslag i bladet vidner om, at der hersker delte meninger om bladets indhold og funktioner. Eksempelvis foreslår en kadre fra Bureauet for Industri og Handel, at *Geti Siying* øger indholdet af »moralisk uddannelse« for at »fremme den socialistiske ånd« (95.7:48). Denne form for didaktisk propaganda fylder

bemærkelsesværdigt lidt i bladet, men får dog fortløbende mere og mere spalteplads i den undersøgte periode.

Bladets funktioner, som de præsenteres i forskellige sammenhænge, afspejler *Gexie/Sixie*'s dilemmaer og må sammenfattende siges at være et kompromis mellem at ville forme, men samtidig være nødt til at kunne tilbyde andet og mere end det.

Form- og indholdsmæssigt spænder bladet vidt. Yderpunkterne rent genre-mæssigt er den letbenede underholdningslektur og artikler, som tenderer en (kinesisk) akademisk form.

To artikelkategorier ligger til grund for de følgende analyseafsnit, hhv. hovedartiklerne og succesportrætterne. Disse to kategorier kræver en kort introduktion.

*Hovedartiklerne*¹¹ er min kategorisering af bladets generelt mest seriøse indslag; artikler, hvor læseren dels præsenteres for tiltag, landvindinger og generelle problemer indenfor sektoren og dels gives mulighed for at orientere sig i forhold til forskellige myndigheders og myndighedspersoners præsentationer af overordnede politikker, mål og meninger.

*Succesportrætterne*¹² byder på detaljerede beskrivelser af individuelle – oftest store – succeser: Karriereforløb, virksomhedstype og -størrelse, eksakte skatte- og velgørenhedsbidrag, officielle poster som bestrides, ligesom oplysninger om den portrætteredes private velstand og *beskedne* forbrug altid er flettet ind.

Det er sociale idealer, som præsenteres i succesportrætterne: Folk, som har opnået den ideelle status med både materiel velstand og formel autoritet/social anseelse, som er u-

opnåelig for flertallet af de selvstændige (Bruun, 1993: 12-13).

Idealbilledet, som *Geti Siying* præsenterer, er imidlertid et unuanceret billede af økonomisk og social succes, moralsk og menneskelig integritet. En normativ diskurs er en væsentlig ingrediens i artiklerne her, for i virkelighedens kinesiske verden er fordommene mod de selvstændige utallige, en mobiltelefon kan provokere, og ofte står det sløjt til med lovligheden, skattebetalingen og filantropien.

Som nævnt er det disse to artikelkategorier, hvis sideantal tilsammen udgør omkring en tredjedel af et nummer, som danner grundlag for følgende analyse. Her vil fire temaer blive behandlet.

5. Analyse

A. Udviklingsdiskursen

For det første præsenteres læseren for et udpræget positivt og bekræftende billede af »udvikling« og »fremskridt«. Disse to ord er så hyppige og centrale i teksterne, at man kan tale om en udviklingsdiskurs eller en (positiv form for) udviklingspropaganda, som i øvrigt gennemsyrrer bladet generelt. Udviklingen fremstår vel at mærke som noget, det først og fremmest måles i *tal*, og dem er der mange af i *Geti Siying's* artikler. Tallene bliver den eksplicitte dokumentation på samt parametret for udvikling, og den samfundsmæssige, socio-kulturelle transformation levnes ikke særskilt opmærksomhed som *en del* af udviklingen. Emner, fænomener og sågar ord, som *implicit* berører denne transformation, de norm- og værdimæssige skred, optræder imidlertid i flertallet af artiklerne, eksempelvis »kapitalist-halens« velstand og forbrug, eller at statsansatte i stigende grad »springer i vandet« (det kinesiske udtryk for at tage chancen på det private arbejdsmarked) og dermed frasiger sig »jernskålen«, som er synonym med den traditionelle, trygge livstidsansættelse i arbejdsenheden.

Det er symptomatisk, at disse emner aldrig når til en eksplicit tematisering, fordi tilsynecomsten af andre normsæt end det 'socialistiske' er tegn på parti-statens svækkede sociale og ideologiske kontrol. Det skinner igenem, at emner som velstand og forbrug er kontroversielle og sprængfarlige, både i den lokale hverdag hvor indkomstforskellene bliver mere og mere tydelige, men også fordi de peger mod partistatens legitimeringskrise i form af den gradvise opløsning af 'socialistiske normer og værdier', som velstanden og forbruget og de værdier og praksisser, som er knyttet hertil, repræsenterer.

B. Den politiske repræsentation

Geti Siying lægger vægt på, at de selvstændige i stigende grad er repræsenteret i det politiske liv på både lokalt og nationalt plan.

I succesportrætterne fremhæves det som nævnt, hvilke officielle poster den portrætterede som oftest bestrider i det lokale foreningsliv og/eller i lokale politiske instanser. *Geti Siying* viser således, at det førnævnte ideal – opnåelsen af både autoritet og velstand – ikke længere er forbeholdt højtstående kadrer, men at den økonomiske elite i stigende grad er repræsenteret i det politiske liv.

Prøvenummerets hovedartikel handler om, at 21 repræsentanter fra den private sektor marts 1993 tiltrådte som medlemmer af Det nationale politisk konsultative Råd.¹³ Artiklens hovedemne er den politiske status, som disse 21 personer har opnået. Der refereres fra pressemødet i anledning af deres tiltrædelse, hvor de er blevet bedt om at præsentere deres hjertesager, og artiklen udtrykker stolthed på sektorens vegne, ligesom der ofte i andre artikler henvises til begivenheden.

I en civilsamfunds-optik er denne (mulighed for) interesserepræsentation væsentlig, og *Geti Siying* både viser og føjer til de selvstændiges stigende bevidsthed om og artikulering af egne interesser. I det følgende gives

eksempler på interesser og problemer, som bladet har sat på dagsordenen.

C. Problemerne og interesseartikuleringen

Som et første punkt bringes problemet med ukorrekt virksomhedsregistrering ofte på bane i *Geti Siying*.¹⁴ Et uvist antal private virksomheder er registrerede som bl.a. 'kollektiver' eller 'appendiks-enheder' under statslige virksomheder (på kinesisk går fænomenet under betegnelsen, at virksomhederne »har taget røde hatte på«). Årsagerne hertil er mange. Eksempelvis har 'kollektive' virksomheder bedre skatte- og lånemæssige samt juridiske vilkår end de private. En kadre fra det landsdækkende Bureau for Industri og Handel nævner yderligere tre årsager: Der mangler for det første centrale retningslinjer, situationen er ustabil, når f.eks. gebyr- og skattepolitikker varierer lokalt. Udviklingens »teoretiske fundament« er utilstrækkeligt, den private sektors eksistens bør ikke længere legitimeres med søgte argumenter om »produktivkræfternes udvikling« og »absorption af unge arbejdsløse«. Og endelig lider den private sektors aktører stadig under ringeagt og fordomme (93.9:4-5). Frygten for at de politiske vinde skal vende, og at 'den kapitalistiske hale' igen 'skal skæres af', er stadig at finde blandt nogle selvstændige (95.2:13, 95.9:9).

Skønt antallet af pseudo-kollektiver er blevet mindre, og den 15. partikongres' politiske signaler forventes at have yderligere effekt på området, er situationen stadig problematisk.

Geti Siying levner meget spaltepads til et relateret problem: At de selvstændige er ofre for krav om et utal af (ofte vilkårlige) afgifter, skatter og tilladelser, og at arbejdsdelingen mellem forskellige instansers administrative opgaver og praksis i mange lokaliteter er uklar.¹⁵ På kinesisk kaldes problemet de »tre luan«. *Luan* betyder »rod« eller »uorden«, og de »tre luan« henviser til myndig-

hedernes »rodede« hhv. afgiftsregler, resource-tildelinger og bødeudskrivninger.

Geti Siying rapporterer om lokale forhold og konkrete verserende sager. Der er sager, hvor debatten udvikler sig og opfølges over flere numre.¹⁶ I et af disse skrives der om resultaterne af en undersøgelse af afgifts-praksissen i en konkret landsby, hvor de lokale inkassatorer uden omsvøb forbindes med snyderi, afpresning og foring af egne lommer. *Geti Siying* opfordrer den pågældende amtsregering til at reagere, og i et senere nummer (95.4:26) trykkes svaret, inklusive gældende afgifts-regler, fra et regeringskontor i amtet.

Modstanden mod de »tre luan« sætter *Geti Siying* i den grad på dagsordenen, at den tager form af at være decideret interesseartikulering på de selvstændiges vegne. At det er denne type (på papiret) meget konkrete, afgrænsede problemer, som får så megen spaltepads i bladet, understøtter i første instans Susan Youngs vurdering, at *Gexie* og *Sixie*'s – samt her også *Geti Siying*'s – lobby-potentiale begrænser sig til de tilfælde, hvor der er sammenfald af interesser myndigheder og medlemmer/læsere imellem (Young, 1995: 130-131). Problemerne antager imidlertid andre dimensioner i lyset af nogle af bladets mere kritiske indslag. Disse bliver præsenteret i det følgende.

D. Supplement- og kapitalisme-spørgsmålene

To artikler vil her repræsentere bladets mest kritiske indslag (93.9:7-9, 95.8:9). Begge artiklers forfattere diskuterer den private sektors daværende status af at være et »supplement« i den 'socialistiske markedskonometri', og begge foreslår de, at Forfatningen af 1992 skal ændres på dette punkt.

I forlængelse af den 15. partikongres' vedtagelse om at opprioritere den private sektors status, illustrerer diskussionen vigtigheden af, hvad der i en vestlig kontekst forekommer

som en retorisk nuance. Væsentligt er det endvidere i denne forbindelse, at den statslige sektor, alle tendenser til trods, *stadig* udgør »hoveddelen« i Kinas økonomi.

Den ene artikel diskuterer desuden spørgsmålene, om den markedsøkonomiske del af den socialistiske markedsøkonomi er lig kapitalisme, og om man kan kalde de selvstændige erhvervsdrivende for kapitalister. Disse er spørgsmål af uhyre vigtighed både for den enkelte selvstændige og for parti-staten. »Kapitalist-hale«-frygten in mente, sår spørgsmålene tvivl om de selvstændiges eksistensberettigelse, både professionelt og menneskeligt, og både nu og i fremtiden. Også for parti-staten er spørgsmålene af yderst principiel karakter, fordi de samtidig sætter spørgsmålstegn ved parti-statens ideologiske legitimeringsgrundlag som magthaver i et socialistisk land.

Kapitalisme-spørgsmålene blev debatteret livligt i slutningen af 1980'erne og igen efter Dengs inspektionsrejse i Sydchina primo 1992.¹⁷ På saglig vis argumenterer forfatteren her altså for en forfatningsændring, som han mener samtidig vil kunne sætte punktum for kapitalisme-diskussionen og dermed fjerne usikkerheden og ustabiliteten, som de opleves.

Uhyre få artikler lægger samme grad af kritisk saglighed for dagen og går så meget i dybden med alvorlige problemstillinger, som artiklerne her gør. Det er store spørgsmål om retssikkerhed, politisk ideologi, Kinas historie, status-kodekser, forfatningsændring m.v., forfatterne berører. De »tre luan« og de »røde hatte« er imidlertid konkrete problemer, som er tæt forbundne med tematiseringerne her, og som bringes på bane i mange artikler, oftest i form af kortere, harme indslag og i en mere jordnær kontekst af lokale problemer, korruption og social og økonomisk forfordeling.

6. Konklusion og perspektivering

Geti Siying er, som repræsentant for en ny medietype, i sig selv et bidrag til større pluralisme i det kinesiske mediebillede, der påvirkes af massemediernes stigende kommercielle styring. Ud over underholdningsindustriens fremmarch, levner udviklingen også potentiale for, at en kritisk civil diskurs kan bemægtige sig et hjørne af medielandskabet.

Forlaget med redaktøren i spidsen synes bevidst om bladets potentiale. Det fremgår både af interviewet med ham og af, at bladet (omend sporadisk) publicerer kritiske artikler. Med de propagandistiske indslag som modstykke, tyder det på, at bladet indretter sig efter 'den politiske vejruddigt',¹⁸ ud over at artikel-spektret især afspejler de forskellige interesser, bladet forventes at skulle varetage og repræsentere.

Bladet formår at repræsentere både foreningsbaglandets og læsernes interesser. Graden af promovering af foreningerne og det organisatoriske miljø, de befinder sig i, er især det, der afspejler officielle dagsordener og interesser fra foreninger og myndigheders side, - det positive billede af aktivitet og service, den markante brug af idealbilleder samt det islæt af social kontrol, som propagandaen og til dels også idealbilledets normativitet repræsenterer. Diskussionerne af supplement- og kapitalisme-spørgsmålene er eksempler på tematiseringer, hvor bladet handler til gavn for især sin målgruppe. Nyheds- og vidensformidling samt afklaring af problemet med de »tre luan« er i begge gruppers interesse. De »tre luan« er især et problem for de selvstændige, og *Geti Siying* sætter i den grad problemet på dagsordenen, at det tager form af at være decideret interesseartikulering på de selvstændiges vegne.

Det er symptomatisk, at de interesser, som finder udtryk og repræsentation, er af så økonomisk-pragmatisk karakter, og at interesseartikuleringen stopper ved disse. Diskussio-

nerne i *Geti Siying's* artikler når aldrig til den samfundsmæssige sociale og kulturelle transformation, som reformerne og den økonomiske udvikling også implicerer.

Som nævnt er der i bladets artikler masser af små og implicite tegn på, at denne transformation er i fuld gang. At emnerne aldrig når til en eksplicit tematisering kan som nævnt skyldes, at det er sprængfarlige emner, fordi de indikerer, at det gælder 'derude i samfundet', at andre normer og værdier end de 'socialistiske' er undervejs udenfor statens domæne.

Det kinesiske magtapparat har mistet *noget* af sin styrke og *nogle* af sine kontrolmuligheder i reformprocessen, og den økonomiske vækst og reformprogrammernes succes har i vid udstrækning overtaget 'revolutionen' og ideologien som den politiske magts legitimeringsgrundlag.

I dagens Kina er den økonomiske udvikling sat i højsædet, og udviklingsdiskursen fungerer som det pragmatiske, integrerende samlingspunkt mellem 'stat og samfund'. I udviklingen møder staten i praksis sin begrænsning ved forsøget på social kontrol og ideologisk styring, mens 'samfundets' muligheder for interesseartikulering foreløbig er begrænset til de økonomisk-pragmatiske interesser. *Geti Siying's* position, rolle og potentiale i spændingsfeltet afspejler begge siders begrænsninger.

Noter

1. Analysen er foretaget på numrene 1 (april 1993) – 5 og 7 – 28 (oktober 1995).
2. Se Andersen (1994), Giner (1985) og Nielsen (1994).
3. Blandt 'kritiske' teorier har især den tyske filosof Jürgen Habermas' forståelse af begrebet inspireret. Den habermasianske normativitet tager sigte på et idealsamfund med systemiske institutioner og strukturer, der tillader kulturel

mangfoldighed, hvis legitimitet og moralske gyldighed kan begrundes, og som tillader dannelsen af selvstændige personligheder (Andersen, 1994: 24). Centralt i teorien er begrebet om den kommunikative handlen. Det civile samfunds kommunikation, eller den civile diskurs, er ideelt set utvungen, rationel og gyldighedsorienteret, den er normativ og traditionskritisk, og den afspejler den individuelle, kritiske refleksion. »[Civil discourse] signifies an arena in which, despite the existence of an ideological authority, politics and social norms are treated not as givens but as objects of inquiry, dispute and even rejection« (Kelly og He, 1992: 34-35, med henvisning til Chris Buckley (1991): »Science as Politics and Politics as Science: Fang Lizhi and the Chinese Intellectuals' Uncertain Road to Dissent«. *The Australian Journal of Chinese Affairs*, nr. 25, s. 1-36.

4. Se Chamberlain (1993 og 1994), Clausen (1995a og 1995b), White (1993) og Gu (1993-1994) for udmærkede oversigtsartikler på området.
5. Se Gold, 1993:10, Solinger, 1992:125, Nevitt, 1996:27, og Wank, 1995:56-57.
6. Unger (1996) opsummerer meget af litteraturen i sin seneste artikel på området.
7. *Gexie* og *Sixie* er forkortelserne for hhv. *Geti laodongzhe xiehui*, »Foreningen for individuelt arbejdende«, og *Siying qiye xiehui*, »Foreningen for selvstændige erhvervsdrivende«. De to foreninger er for næringsdrivende med hhv. under og over syv ansatte, hvilket er den sondring, der anvendes administrativt samt i ideologisk øjemed som parameter for den potentialle grad af »udbytning«, virksomhedsstørrelserne repræsenterer. Der eksisterer en tredje organisation, *Gongshangye lianhehui*, »Forbundet for Industri og Handel«, som adskiller sig fra de to ovennævnte (se Nevitt (1996) og Unger (1996) samt Peter Lunding i dette nummer).
8. Se Wank (1995), Nevitt (1996), Unger (1995 og 1996) og Solinger (1992).
9. I denne forbindelse udtrykker Unger skepsis overfor statskorporatisme modellens anvendelighed på det kinesiske foreningsliv: »Certainly on paper the associations are all organized along state corporatist lines (...). But the government's intention was undermined at both ends of the spectrum. [*Gexie*] in Beijing is corporatist in form but not in essence; it only ineffectually pretends to reach out and penetrate the small-scale business community. At the other end of the spectrum, the Federation for large business people seems to be gravitating toward

societal corporatism, again apparently in contrast to the state's original intentions» (Unger, 1996:819).

10. Forlagsredaktøren oplyste i interviewet, at oplaget i 1995 var på godt 130.000 om måneden, men at hver tiende af Sichuanprovinsens på daværende tidspunkt 2,5 millioner selvstændige havde adgang til bladet (interview, 29/11-95).
11. Hovedartiklerne udgør typisk 7-10 af bladets 48 sider.
12. Succesportrætterne fylder typisk 5-7 sider i et nummer.
13. Rådet er et såkaldt pluralistisk rådgivningsorgan under centralregeringen. I 1998 er sektoren repræsenteret med 80 delegerede i Rådet samt på Den Nationale Folkekongres. Ingen har sæde i beslutningstagende organer (*Far Eastern Economic Review*, 11/6-98, s. 50).
14. Se f.eks. 95.1:4 og 6, 95.2:12-13, 95.3:7, 95.5:5, 95.9:15, 95.10:6.
15. Se f.eks. 94.2:18, 95.2:13, 95.3:7, 95.7:7, 95.8:11, 95.10:9.
16. Se f.eks. numrene 95.8:20, 95.9:34 og 95.10:15.
17. På denne rejse opmuntrede Deng til (og tilvejebragte argumenterne for) mere vidtgående reformer.
18. Det kinesiske udtryk »kan qihou« brugte journalisten Dai Qing i en forelæsning på Aarhus Universitet, 27/5-97.

Litteratur

- Andersen, Heine (1994): »Det civile samfund i teoretisk lys«. *Social Kritik*, nr. 29, s. 14-28.
- Bruun, Ole (1993): *Business and Bureaucracy in a Chinese City. An Ethnography of Private Business Households in Contemporary China*. Berkeley: University of California Press.
- Brøndum, Mette (1997): »'Vores tidsskrift er ikke regeringsstyret' – en analyse af tidsskriftet *Geti Siying* i et civilsamfundsperspektiv«. Hovedfagsspeciale ved Østasiatisk Institut, Aarhus Universitet.
- Chamberlain, Heath B. (1993): »On the Search for Civil Society in China«. *The Australian Journal of Chinese Affairs*, nr. 31, s. 113-117.
- Chamberlain, Heath B. (1994): »Coming to Terms with Civil Society«. *Modern China*, vol. 19, nr. 2, s. 199-215.
- Clausen, Søren (1995a): Politisk kultur og civilsamfund i Kina. Nogle tendenser i nutidens Kina-forskning«. *Politica, Tidsskrift for politisk videnskab*, 27. årgang, nr. 2, s. 144-161.
- Clausen, Søren (1995b): Current Western Perceptions of Chinese Political Culture«, I: Clausen, Starrs og Wedell-Wedellsborg (eds.): *Cultural Encounters: China, Japan, and the West*. Aarhus: Aarhus University Press, s. 446-486.
- Geti Siying*, numrene: 1-5, 1993, 7-18, 1994 og 19-28, 1995. Chengdu: Geti Siying zazhishi.
- Giner, Salvador (1985): »The Withering Away of Civil Society?«. *Praxis International*, vol. 2, s. 247-267.
- Gold, Thomas B. (1993): »Bases for Civil Society in Reform China«. Upubliceret papir fra konferencen »State and Society in East Asia«, Københavns Universitet, 29. april – 2. maj, 1993.
- Gu Xin (1993-1994): »A Civil Society and Public Sphere in Post-Mao China? An Overview of Western Publications«. *China Information*, vol. 8, nr. 3, s. 38-52.
- Kelly, David og He Baogang (1992): »Emergent civil society and the intellectuals in China«, I: Robert F. Miller (ed.): *The Developments of civil society in Communist systems*. North Sydney: Allan & Unwin Pty Ltd, s. 24-39.
- Nevitt, Christopher Earle (1996): »Private Business Associations in China: Evidence of Civil Society or Local State Power?«. *The China Journal*, nr. 36, s. 25-43.
- Nielsen, Henrik Kaare (1994): »Det ambivalente civilsamfund«. *Social Kritik*, nr. 29, s. 35-42.
- Solinger, Dorothy J. (1992): »Urban Entrepreneurs and the State: The Merger of State and Society«, I: Arthur Lewis Rosenbaum (ed.): *State and Society in China. The Consequences of Reform*. Boulder: Westview Press, s. 121-141.
- Unger, Jonathan (1996): »'Bridges': Private Business, the Chinese Government and the Rise of new Associations«. *The China Quarterly*, no. 147, s. 795-819.
- Wank, David L. (1995): »Civil Society in Communist China? Private Business and Political Alliance, 1989«, I: John A. Hall (ed.): *Civil Society. Theory, History, Comparison*. Cambridge: Polity Press, s. 56-79.
- White, Gordon (1993): »Prospects for Civil Society in China: A Case Study of Xiaoshan City«. *The Australian Journal of Chinese Affairs*, nr. 29, s. 63-87.
- Yatsko, Pamela (1998): »Capitalists to the Rescue«. *Far Eastern Economic Review*, nr. 24, 11. juni, s. 48-50.
- Young, Susan (1995): *Private Business and Economic Reform in China*. New York: M.E. Sharpe,